Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga

Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala.

av

H. Björke

redigerad och kommenterad av

Lars Larsen

Stockholm 2023

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, bestående av litet ur kapitlet "Det dialektiska sällskapet i London", och de två kapitlen "Sir William Crookes gör överraskande experiment" och "Sir William Crookes och "anden" Katie King" i sin helhet.

Copyright av H. Björke

Till J. Arthur Findlay

Förord

Något om William Crookes och det största beviset för det övernaturliga, genom tiderna

Kanske Jesu uppståndelse är det bästa beviset genom tiderna för det övernaturliga, det bevis som haft störst följdverkningar, varit kraftigast och haft flest vittnen. Jag har samlat 41 bevispunkter för Jesu uppståndelse i en bok på Internet Archive här.

Men det finns ett annat bevis från den icke-kristna religionshistorien som kanske eventuellt skulle kunna tävla med Jesu uppståndelse i kraft, kanske mer för vår tids ateister och sekularister, än för folk innan sekularismen tog över. Detta bevis är inte alls lika omskrivet. Och det vinner nog inte över Jesu uppståndelse i kraft, utan kan bara tävla med det.

Detta bevis är från de spiritualistiska andematerialisationernas dunkla värld (där andar materialiseras på "seanser", dvs. spiritualistiska husmöten). Och det är den kändaste andematerialisationen genom tiderna, den som kom genom mediet Florence Cook (1856-1904); anden Katie King. Denna andematerialisation testades vetenskapligt, mycket noggrant och skrupulöst, i tre år, av den tidens kanske mest kända engelska vetenskapsman, kemisten och fysikern William Crookes (1832-1919). Jag har samlat och redigerat en bok om dessa seanser som kan läsas

på Internet Archive, här: "On the mystery of Katie King. Collected research literature for detectives" (2022).

Det är för oss svårt att förstå kraften i detta bevis för det övernaturliga från 1800-talet, då namnet William Crookes inte klingar med samma kraft i våra öron som i engelsmännens öron på 1800-talet. När William Crookes undersökte Florence Cook, var han på höjden av sin karriär, och hade redan tio år innan, 1863, blivit invald i The Royal Society, den engelska vetenskapsakademin. Vid tiden för testerna av Florence Cook var han strax över fyrtio, då intelligensen och skarpsinnet är på sin höjd, ännu ej skadad av ålder.

Vad skulle vara motsvarigheten till William Crookes' experiment med Florence Cook i vår tid? Kanske att Stephen Hawking (1942-2018), kanske en av vår tids mest kända vetenskapmän och fysiker, hade experimenterat i tre långa år med David Thompson, vår tids mest kända materialisationsmedium, och funnit att hans materialisationer var äkta, och sedan kommit till tro på andevärlden, blivit troende, och medlem i Teosofiska samfundet, såsom William Crookes blev.

Hade detta skett, hade det blivit ett ramaskri i den lärda världen.

Det blev ock ett ramaskri kring William Crookes' tro på anden Katie King. En häftig debatt bröt ut, kanske en av historiens mest ursinniga debatter. Och en av dess viktigaste ock. Lite som debatten om Jesu uppståndelse. Crookes fick en oerhörd förakt över sig från den lärda världen,

och det var många som förlöjligade sig över honom och försökte "avslöja" Florence Cook och Katie King. Men Crookes stod fast vid sina åsikter, helt till sin död, det finns dokumenterat. Vad han hade sett, hade han sett. Det fick inte hjälpa att detta stödde en så flummig religion som spiritualismen.

Har något liknande skett i vår tid? Nej. Men dramat kring Crookes påminner lite om när filosofen Anthony Flew (1923-2010) omvände sig från ateism till deistisk gudstro på sina äldre dar, 2004, när han var 81 år gammal (se denna artikel). Detta var något mycket märkligt och oväntat.

Och sedan finns det faktiskt en världsberömd fysiker i vår tid som tror på spiritualismen och Katie Kings materialisation. Peter Wadhams (f. 1948) heter mannen. Mycket känd särskilt i miljövännernas kretsar, och bland dem de som följer med den Arktiska isens snabba smältning. Wadhams bekänner sig till tro på spiritualismens fenomen och Katie King i denna artikel. Wadhams är inte lika känd som Stephen Hawking eller William Crookes, men hans namn ger betydlig tyngd åt tron på det paranormala, och bekräftar att man inte behöver förneka det övernaturliga och spiritualismen bara för att man är en känd vetenskapman.

Men inför sådana bevis som anden Katie Kings materialisation **står man på helig mark**. Jag kan inte nog betona hur viktigt det är att **ta reda på sanningen om sådana fenomen**, som en fördomsfri detektiv. Man behöver inte alls tro på spiritualismens läror fördenskull. Det är som

om i mötet med fenomen som Katie King **ens tro blir på riktigt**, inte bara något i lösa luften, tro på urgamla myter, sagor och legender. Och inte minst börjar Jesu uppståndelse då **kännas som på riktigt**. Ty andematerialisationer hör liksom hemma i samma andliga kategori som Jesu uppståndelse. Är den ena sann, gör det den andra mycket mera sannolik. Det är därför jag har lagt ner så mycket tid på att noggrannt, skrupulöst och fördomsfritt forska om Katie King på internet (det finns väldigt mycket material där om henne), och sammanställt en bok om det. I prövningens och deppighetens stund, hjälper det att minnas Katie King, så blir tron på Jesus och hans uppståndelse starkare. Det är som de där änglarna jag mötte i en extatisk syn sommaren 2012 (se s. 52 i denna bok), som sade att jag skulle bevara tron på det jag sett, så jag bevarades från tvivel, enbart genom att minnas det jag hade sett. Minnet skulle vara nog för att kunna tro. En nära-döden upplevare fick samma anvisning av änglar i himlen under sin vistelse i himlen, att hennes livsuppgift var att minnas att det fanns det som hon upplevt i himlen, att Kärleken fanns.

Jag ska bevara minnet av Katie King som en helig klenod i mitt hjärta. Jag har två bilder av henne på väggen hemma ock.

Rädslan för att befatta sig med spiritualism, paranormala fenomen och parapsykologi bland kristna fundamentalister (där är detta mycket vanligt) har ett högt pris; man gör inte sin tro förankrad i **verkligheten,** i **historien**, så den håller i nödens stund. Man är inte intresserad av Guds handlande i den icke-kristna historien, hur Hen visar sig

för alla folk så de kan ta på och känna Hens verklighet. Nej, för dem är ofta allt sådant demoniskt, allt dras över samma kam, istället för att man gör det som Paulus uppmanar de kristna till; att **pröva andarna**, att **pröva allt och behålla det goda.** Man behöver inte studera litteraturen om Katie King länge för att förstå att hon inte är en demon. Ointresset för icke-kristna religioner gör en trångsynt och icke-lärvillig.

* * *

Denna bok är en samling blogginlägg från mina bloggar ”Forest Man” (www.larslars.blogg.se) och ”I väntan på Jesus” (www.skogslars.blogg.se), i vilka jag har infört de utdrag från H. Björkes bok som finns i denna bok. Jag har låtit utdragen stå i denna bok såsom de är på min blogg, i nitton kapitel, vissa kommenterade av mig. Det hade blivit för svårt att sätta dem i två kapitel, såsom de återfinns i Björkes bok, p.g.a. mina kommentarer.

Jag önskar er trevlig läsning!

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 1

Introduktion av Lars Larsen: Det dialektiska sällskapet i London hade 1869 tillsatt en kommitté, "som fick i uppdrag att utföra en grundlig, fördomsfri och förutsättningslös undersökning av alla "övernaturliga" fenomen" (så enligt Björkes bok nedan). Kommittén kom sedan att bestyrka de paranormala fenomenens realitet, vilket inte sågs med blida ögon av de övriga i sällskapet. Vad sällskapet sedan företog sig under de närmaste åren är i mina ögon en av de viktigaste händelserna i modern historia.

Denna serie planeras omfatta uppemot tjugo korta delar, och består av utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är från början av kapitlet "Det dialektiska sällskapet i London":

"Det Dialektiska Sällskapet självt befann sig i en obehaglig situation. Det hade desavouerat sin egen undersökningskommittés berättelse, men insåg i alla fall, att på ett dylikt lättvindigt sätt kunde saken inte avfärdas. Därför beslöt man att till kemisten *William Crookes* överlämna uppdraget att företaga en ny och medelst vetenskapliga metoder förd undersökning av de spiritistiska fenomenen.

Nu blev pressen belåten. William Crookes, den världsberömde kemisten, upptäckaren av det fjärde aggregationstillståndet, det var just den mannen, som behövdes för att avslöja spiritistofoget och göra slut på skojet.

I Julinumret 1870 av *Quarterly Journal of Science* förklarade William Crookes, att han påbörjat en systematisk undersökning av spiritismens fenomen. Vi skola i det följande taga närmare kännedom om hans häpnadsväckande resultat."

Följande är ur nästa kapitlet i Björkes bok, "Sir William Crookes gör överraskande experiment":

"William Crookes föddes i London år 1832. Han verkade under åren 1855-1857 som lärare i kemi i Oxford, men avgick och grundade tidskriften *Chemical News*. Han flyttade samtidigt till London, där han sedermera tjänade vetenskapen utan att bekläda något offentligt ämbete. Han förvärvade sig världsrykte som kemist, när han med hjälp av spektralanalysen upptäckte den nya metallen *thallium*. Senare började han studera verkningarna av den elektriska strömmens gång genom i högsta möjliga grad förtunnade gaser och lanserade slutligen de nya begreppen "strålande materia" och det fjärde aggregationstillståndet (1879).

Sedan år 1864 utgav han *Quarterly Journal of Science* och publicerade där i julihäftet 1870 en artikel: *Spir-*

itualismen ur modern, vetenskaplig synpunkt. Däri nämner han, att flera tidningar med glädje hälsat underrättelsen, att han börjat syssla med en undersökning av de spiritistiska fenomenen. Hittills hade han inte bildat sig någon åsikt rörande ifrågavarande ting, men han ansåg det dock för vetenskapsmannens plikt att pröva dessa företeelser, som tilldrogo sig så stor allmän uppmärksamhet och attt antingen bestyrka deras sanning eller i motsatt fall påvisa misstagen hos de ärliga forskare, som på grund av de resultat, vartill de kommit, icke anses ha varit vuxna uppgiften, och slutligen att avslöja alla knep och konster.

På grund av dittills vunnen erfarenhet, fortsätter Crookes, vore han övertygad om att kroppar kunna röra sig och ljud uppstå utan att någon hittills bekant fysikalisk lag kan ge förklaringen därtill. Likväl hade han icke iakttagit någonting, som tvingat honom till den slutsatsen, att de avlidnas andar voro upphovet till företeelserna.

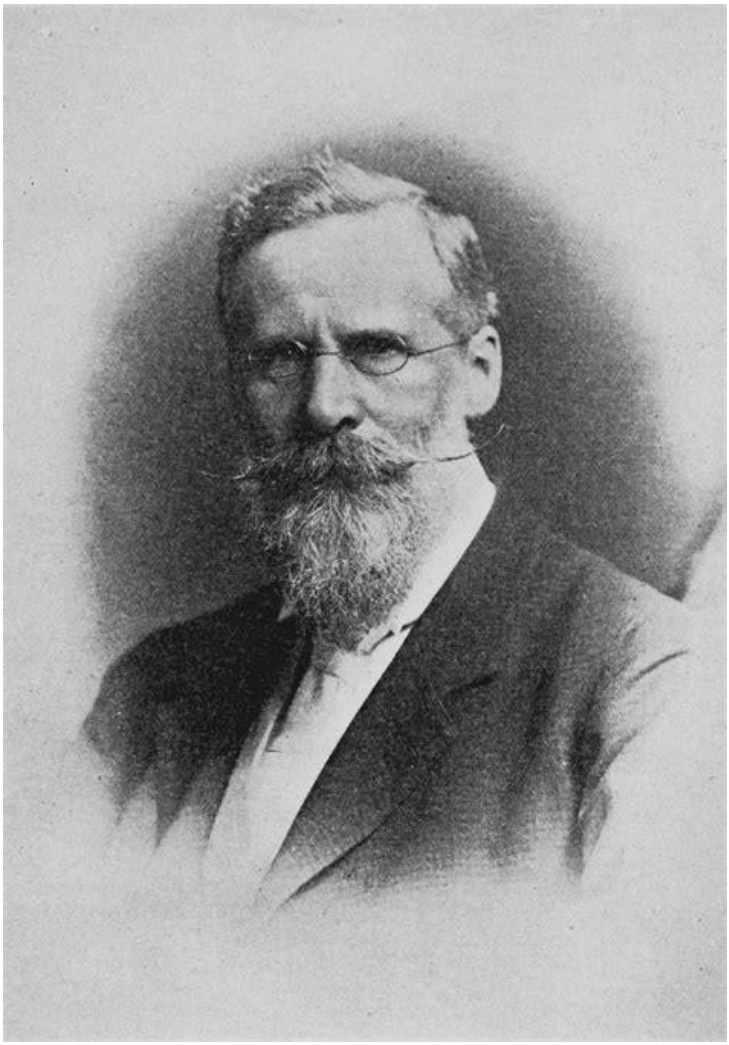

Sir William Crookes, som företog den uppseendeväckande undersökningen avde spiritistiska fenomenen.

Allmänheten var i hög grad belåten med att en exakt naturvetenskapsman företog undersökningen. En kritiker yttrade, att "Crookes framställning måste tillmätas avgörande betydelse." En annan uttryckte sin djupa tillfredsställelse över att "fenomenen skulle genomforskas av en så sällsynt kvalificerad man som Crookes". En tredje var glad över att "denna angelägenhet äntligen för ovanlighetens skull tilldragit sig uppmärksamhet från en kallt och klart tänkande man med erkänt vetenskaplig ställning". En fjärde försäkrade, att "ingen kunde betvivla mr Crookes förmåga att driva undersökningen enlitg stränga vetenskapliga metoder." En femte menade, att "nu skulle Crookes snart visa vad som var sant eller ej, nu skulle man snart veta vad man skulle tro" o.s.v. Crookes ansågs av alla - lekmän och klerker - vara mannen att sprida ljus i dunklet. På hans ord var man beredd att lita.

Crookes gick alltså till verket med de bästa välgångsönskningar. Som medium lyckades han förvärva den ryktbare Daniel Dunglas Home. Experimenten utfördes i hans egen bostad i närvaro av *Dr William Huggins*, den bekante astronomen och vicepresident i Royal Society i London, och *Jur. Dr Edv. Cox*, magistratsmedlem i London. Dessutom närvarade Crookes' assistent samt medlemmar av hans familj.

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 2

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är från kapitlet "Sir William Crookes gör överraskande experiment":

"Experimenten relaterades i en följd artiklar i *Quarterly Journal of Science* 1871-1874. Det viktigaste utgavs sedan som bok: "*Researches in the phenomena of Spiritualism*."

Vi giva nu mr Crookes ordet:

"Bland de märkvärdiga fenomen, som äga rum i mr Homes närvaro, äro följande såväl de mest överraskande som med största vetenskapliga noggrannhet kontrollerade och prövade:

1) Kroppar kunna förändra sin vikt; och

2) Melodier kunna utföras på musikaliska instrument (dragharmonika) utan att de direkt beröras av någon människa och under förhållanden, som omöjliggör varje beröring eller förbindelse med klaviaturen."

Ett experiment med en dragharmonika, som verkligen är i hög grad överraskande, tillgick på följande sätt. Så här lyder i sammandrag Crookes' framställning.

"Dessa sammankomster höllos i ett stort med gas upplyst rum. För att pröva hur det hängde ihop med dragharmonikan hade vi tillverkat en apparat, som liknade en papperskorg utan botten. Den hade gjorts av två träribbor, som böjts i cirkelform. Mellan dessa ribbor gingo tvärribbor, som bildade "korgens" sidor. Dessutom hade korgen omgivits av ett nät av isolerad koppartråd, där rutorna voro två tum långa och en tum höga. Korgen var så hög att den nätt och jämt kunde stå under matbordet. "

Crookes hade själv köpt dragharmonikan i Wheatstone vid Conduit-Street i London och den hade före experimentet ej befunnit sig i Homes händer.

"I en annan del av rummet hade man uppställt en apparat, avsedd för att experimentellt utröna förändringen i vikt hos fasta kroppar. Den utgjordes av en mahognybräda, 36 tum lång, 9 1/2 tum bred och 1 tum tjock. Den ena ändan av brädan var fastgjord i bordet, under det den andra pekade rätt ut i luften, där den uppbars av en fjädervåg, som i sin tur uppbars av ett fristående stativ. Vågen var självregistrerande och utvisade maximibelastningen. När brädan hängde fritt ut, vägde den utan belastning tre skålpund.

När mr Home inträdde, voro apparaterna redan i ordning och han hade inte alls klart för sig vad vår avsikt med aftonen var.

Mr Home satt i en låg länsstol vid sidan av bordet. Under bordet befann sig just den nyss beskrivna "korgen". Jag satt nära honom på vänstra sidan, en observatör satt nära intill honom på den högra, de övriga i sällskapet sutto runt omkring bordet på olika avstånd.

Under större delen av aftonen, i synnerhet när någonting av vikt försiggick, höllo observatörerna på bägge sidor om mr Home sina fötter på hans, så att de voro i stånd att iakttaga den minsta rörelse, han företog sig.

Mr Home fattade dragharmonikan mellan tummen och pekfingret. (Observera, att harmonikans klaviatur var vänd *nedåt* mot golvet!) Korgen hade då dragits fram så pass att Home nätt och jämt fick tillfälle att gripa på antytt sätt om instrumentet. Därefter sköt man korgen ånyo så långt tillbaka under bordet, att Homes hand satt nästan "i klämma" mellan korgens sida och bordets undre kant. (Se bild 2!) Snart sågo seansens deltagare , huru harmonikan började företaga besynnerliga rörelser, den svängde fram och tillbaka, därefter började toner ljuda och slutligen spelades en melodi. Medan detta försiggick, begav min assistent sig under bordet och omtalade, att bälgen drogs ut och in. Under hela tiden iakttogs, att den av Homes händer, som fasthöll instrumentet, var alldeles stilla, medan den andra låg orörlig på bordet. Och i det följande blev experimentet ännu mera slående. Home släppte alldeles harmonikan, tog bort handen ifrån korgen och lade

den i den närmast sittande personens hand, medan instrumentet alltjämt fortfor att spela, utan att någon rörde vid det."

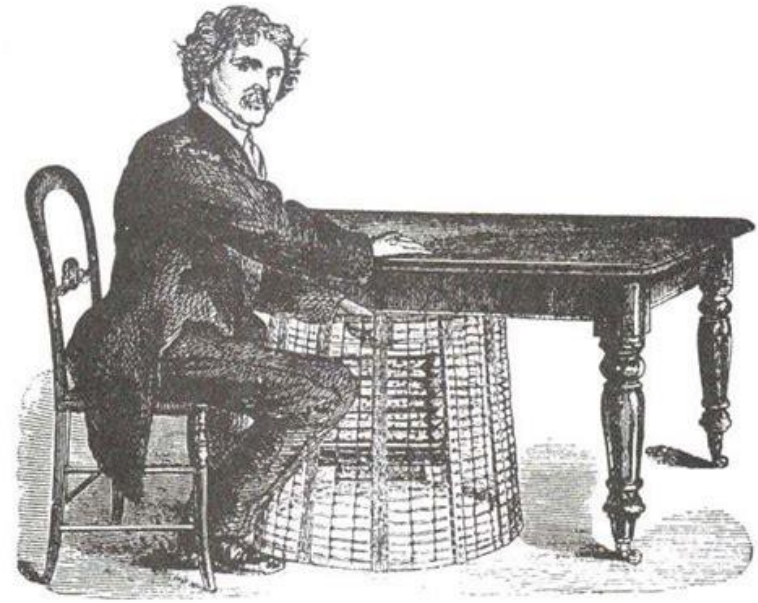

Bild 2. Home och dragharmonikan

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 3

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är från kapitlet "Sir William Crookes gör överraskande experiment":

Sedan vi erhållit så slående resultat med harmonikan, vände vi oss till vägapparaten. Mr Home stödde lätt sina fingerspetsar mot yttersta ändan av mahognybrädan, som vilade mot bordet, under det att d:r A. B. (så kallade Crookes i sina anteckningar d:r Huggins) och jag själv sutto på bägge sidor omkring för att giva akt på vad som skulle ske. Nästan omedelbart sågo vi visaren på vågen gå ned. Efter några sekunder gick den åter upp. Detta upprepades flera gånger, tydande på *en psykisk kraft, som manifesterade sig rytmiskt i på varandra följande vågrörelser*. Brädans fritt hängande ända svängde långsamt upp och ner.

Mr Home tog nu en liten ringklocka och ett tändsticksfodral av papp, vilka tillfälligtvis befunno sig i närheten, och placerade dessa två föremål under sina händer för att, som han sade, övertyga oss om att han icke själv åstadkom trycket. (se bild 3!)

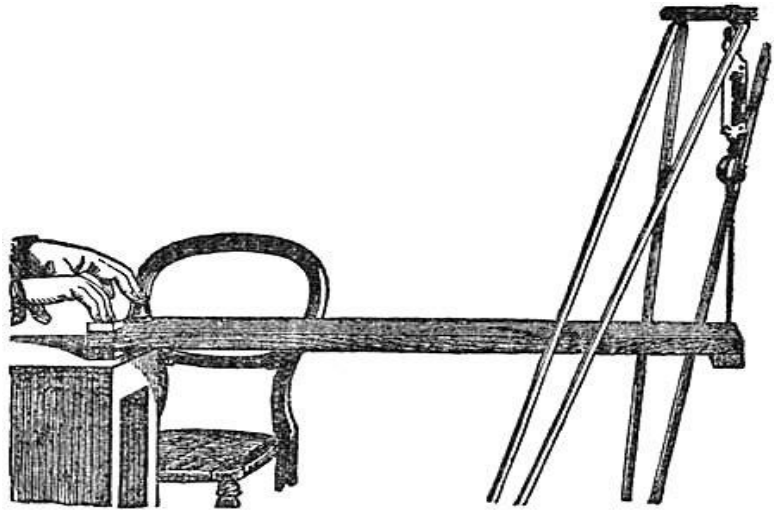

Bild 3. Viktapparat, använd vid Crookes experiment med Home.

Fjädervågens långsamma rörelser upp och ned blevo nu ännu tydligare och d:r A. B. (Huggins) sade, efter att ha observerat visaren, att den gått ned ända till 6 1/2 skålpund *. Brädets vikt i normala fall var 3 skålpund. Det hade alltså fått ett vikttillskott av 3 1/2 skålpund. Då vi strax därefter avläste den automatiska visaren, stod den på 9 skålpund, vilket betyder en viktsökning på 6 skålpund. Enligt vad de noggranna iakttagelserna gåvo vid handen, berörde Home ingen gång brädan *utanför* bordskanten, varför det var en fysikalisk omöjlighet för honom att på vanligt sätt kunna tynga ned brädans fria ända.

För att se, om det vore möjligt att åstadkomma ännu större utslag på vågen genom tyck på det ställe av brädan, där Home hållit sina fingrar, steg jag (Crookes) upp på

bordet och ställde mig på brädan med ena foten. Dr. A. B. (Huggins) läste av visaren och sade, att hela min kroppstyngd (140 skålpund) ej förmådde göra större utslag på vågen än 2 skålpund. Home satt i en länsstol och kunde på intet sätt öva något inflytande på resultatet. Jag behöver väl ej säga, att både hans händer och fötter voro väl bevakade."

Dessa voro de första av experimenten med Home och offentliggjordes i julihäftet 1871 av *Quarterly Journal of Science.*

* ett skålpund är 0,425 kg (Lars Larsens anm.)

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 4

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är från kapitlet "Sir William Crookes gör överraskande experiment":

"Det är", skriver förf., "på en gång löjligt och bedrövligt att taga del av vad dessa kritici, vilkas uttalanden i det föregående relaterats, kunde komma fram med, när de funno att de genom undersökningen fastslagna fakta ej överensstämde med deras förutfattade meningar.

'Mr Home är en skicklig taskspelare, som lyckas föra alla bakom ljuset.' - 'Mr Crookes får skaffa sig bättre vittnen, innan han kan göra anspråk på att bli trodd.' - 'Det är omöjligt och kan därför inte vara sant.' - 'Mr Crookes kunde lika gärna pröva en indisk trollkarls konster.' "

William Crookes experiment ha på sina håll tillmätts en avgörande betydelse. När man läser hans egen skildring över seansen får läsaren en känsla av att här kan ingen humbug gärna var med i spelet. Man läser om hur Home kommer till Crookes bostad och blir övertygad om att han aldrig haft en aning om meningen med vare sig dragharmonikan eller viktapparaten.

Men - skriver professorn vid Köpenhamns universitet *A. Lehmann*, en bitter och oförsonlig motståndare till allt som kan hänföras till spiritism - man får en annan syn på saken, då man går den närmare in på livet. Flera år efteråt publicerades nämligen Crookes dagböcker i *Proceedings of Psychical Research*, där den berömda engelska *Society of Psychical Research* i London meddelar sina undersökningar och dess resultat. Av dessa dagböcker finner man, att Crookes utfört en hel del experiment med harmonikor och även med viktapparater, varför dessa apparater ingalunda voro någon nyhet för Home. Ofta nog skedde inga märkliga ting och skedde någonting dylikt, ser det ut som om dispositionerna just då skulle varit synnerligen lämpliga för Home. Ty det var *han* och icke Crookes, som ledde experimenten. På detta sätt söker professor Lehmann i Köpenhamn att förringa eller förneka bevisvärdet av Crookes experiment. Den gode professorn tillhör dem, som utan vidare avfärda allt, det de inte kunna förklara, med ordet: bedrägeri! Sättet är något för billigt. Man gör säkert klokt i att inte sorglöst bygga sin tro på dylik, lätt vunnen auktoritet. När man läser Crookes nyss relaterade experiment, synes någon vantolkning knappast vara möjlig. Och han skulle ha varit en dålig vetenskapsman, om han inte vid olika tillfällen hade upprepat sina experiment. Tyvärr spelar den tillfälliga dispositionen rätt stor roll vid psykisk forskning, vilket ju ligger i sakens natur. Men de rent fysiska fenomenen, varom här är fråga, ha upprepats på samma eller liknande sätt så ofta och under så sträng kontroll, att vetenskapen numera fastslagit dem som verkliga. Vilket inte hindrar, att ännu en

och annan kämpar emot - liksom don Quixote mot väderkvarnen.

Mr *Frank Podmore* påpekar i sin *Moder Spiritualism* att Crookes visserligen hade ett obestritt anseende som genialisk experimentator, men att detta ej behövde obetingat styrka hans auktoritet i detta fallet. Som experimentator hade han vant sig att ha sin uppmärksamhet huvudsakligen riktad på *apparaterna* (vilket också tycks ha varit fallet!) men i de spiritistiska undersökningarna tillkommer en inkommensurabel storhet, en oberäknelig faktor: *mediet* och dess personlighet. - -

De spiritistiska fenomenen hade förut beskrivits av ett flertal - icke-vetenskapsmän. Då reste man genast mot dem den anklagelsen, att de blivit lurade, att de icke voro vana vid vetenskaplig experimentering o.s.v. När mr Crookes grep sig verket an att undersöka de omstridda fenomenen och bestyrkte dem, då befanns det, att han nog inte vore riktigt lämplig för ändamålet. *Han var ju vetenskapsman!*

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 5

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är från kapitlet "Sir William Crookes gör överraskande experiment":

Crookes svarade sina belackare bl.a. följande:

"Dessa anmärkningar innebära en egendomlig glömska av den lärdes plikter. Det har knappast överraskat mig, att mina motsägare, som icke har gjort någon personlig undersökning, påstå att jag blivit bedragen helt enkelt av det skälet, att de icke äro övertygade. Ty detta sätt att argumentera, som icke är vetenskapligt, har använts mot alla stora upptäckter. Då man säger mig, att vad jag beskriver icke kan förklaras i enlighet med de föreställningar, som man gjort sig om naturlagarna, går den som gör denna invändning i själva verket utom frågan och tager sin tillflykt till ett sätt att resonera, som skulle döma vetenskapen till overklighet. Argumentet vänder sig i denna fördärvliga kretsgång: man bör icke bekräfta ett faktum, förrän man är säker på att det är i överensstämmelse med naturlagarna, medan vår enda kunskap om naturlagarna bör grunda sig på en omfattande iakttagelse av

fakta. Om en ny företeelse synes strida mot vad man kallar en naturlag, bevisar detta icke, att den ifrågavarande företeelsen är falsk, utan endast att man ännu icke lyckats fastställa, vilka naturlagarna äro, eller att man icke känner dem riktigt.

I det tal som sir William Thomson höll 1871 vid öppnandet av British Association i Edinburg, sade han: 'Vetenskapen är av hederns eviga lag förbunden att utan fruktan se varje problem i ansiktet, som öppet och oförställt kan uppstå för densamma.' Då jag sålunda offentliggör resultaten av en rad högst anmärkningsvärda experiment, är mitt mål att framställa ett av dessa problem, som, enligt sir William Thomsons ord, vetenskapen av hederns eviga lag är förbunden att se i ansiktet. Det hjälper icke att helt enkelt förneka dess tillvaro eller söka begrava det under gäckeriet. Må man erinra sig, att jag varken vågar någon hypotes eller någon teori av något slag som helst. Jag bekräftar helt enkelt vissa fakta och har endast ett syfte: sanningen."

Men Crookes svarade även *praktiskt* och utarbetade nya apparater, medelst vilka han ville tillbakavisa angreppen. Så förändrade han åtskilliga detaljer i experimenten med viktapparaten. Mr Home fick ej beröra brädan direkt, utan tilläts blott doppa ned den ena handen i en skål vatten, som var placerad där. (Apparaten var även i andra avseenden modifierad) Mr Homes andra hand och bägge fötterna voro fasthållna. När mediet förkunnade, att han kände kraft gå ifrån sig, avlästes visaren. Den konstaterade även nu en betydlig viktökning.

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 6

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är från kapitlet "Sir William Crookes gör överraskande experiment":

Experimenten fortsattes oförtrutet med den minutiösaste vaksamhet. Bl.a. studerade Crookes *telekinesien,* d.v.s. tunga kroppars fortsättande i rörelse utan att de äro i beröring med någon människa. Mr Crookes egen stol beskrev vid ett tillfälle en cirkel. En annan gång kom en stol långsamt fram från ett avlägset hörn av rummet, vilket konstaterades av alla de närvarande. Vid ett annat tillfälle kom en vilstol ända fram "till den plats där vi sutto, och återvände på min tillsägelse långsamt ett stycke av omkring 3 fots längd. Under tre på varandra följande aftnar rörde sig ett litet bord långsamt genom rummet under förhållanden, som jag enkom ordnat på förhand för att gendriva varje invändning, som man skulle kunna göra mot detta faktum. Flera gånger upprepades hos mig ett experiment, som Det Dialektiska Sällskapets kommitté ansåg avgörande, nämligen att ett tungt bord i full belysning rörde sig, medan stolsryggarna voro vända emot bordet och var och en av deltagarna låg på knä på sin stol och

höll sina händer stödda på stolsryggen, men alls icke vidrörde bordet. En gång inträffade denna företeelse, medan jag gick omkring för att efterse, huru var och en var placerad."

Vid en annan seans (den 21 juni 1871) började plötsligt en linjal, som låg på bordet framför Home, att få liv. "Den reste sig på ena ändan 8 tum högt. (Linjalen hade dimensionerna 23 1/4 x 1 1/2 x 3/8 tum.) Därefter lyftes den andra ändan 5 tum högt och linjalen *flöt* omkring i luften under mera än en minut. Den vaggade sakta alldeles som ett stycke trä, som gungar upp och ned på små böljor. Den sjönk sedan sakta till bordet igen med den ena ändan före den andra.

Medan vi ännu talade om denna underbara yttring av den okända kraften, började linjalen röra på sig igen på ett liknande sätt som nyss. Nu hade den första överraskningen lagt sig, och vi voro istånd att mera noggrant iakttaga förhållandena. Home satt åtminstone tre fot ifrån linjalen. Han gjorde av allt att döma ej en enda rörelse. Hans händer höllos av mrs Walter Crookes och mrs William Crookes. Fötterna kunde ingenting företaga, emedan den stora korg, som vi nyss omnämnt i samband med harmonikan, stod under bordet. De voro f.ö. fullt synliga."

Mr Frank Podmore nämner just detta experiment såsom synnerligen misstänkt. Man hade efter försök med viktapparaten placerat sig omkring bordet, då plötsligt budskapet kom: "Alla händer från bordet! Alla händer i kedja!" Just det att ingen fick ha händerna på bordet och att alla deltagarna skulle hålla varandra i hand, gjorde att

linjalen, som så oförmodat blev benådad med liv, undgick all närmare undersökning, och Podmore låter förmoda, att Home utförde konststycket helt rätt och slätt med tillhjälp av ett tunt snöre, en tråd eller ett hår. Man måste giva Podmore rätt i att förklaringen kan vara möjlig i *detta* fallet, fast nog är det svårt att inse, varför Home ej behövde göra en enda rörelse och vidare: *här* var det endast *ett* föremål, som lyftes, men vid andra tillfällen, där det är fråga om flera saker, som samtidigt visa levande egenskaper, hur är det då möjligt att utföra konststycket utan att trådarna snos om varandra eller upptäckas på annat sätt? Mr Podmore inser även detta och ställer frågan öppen, om fenomenet i fråga var fusk eller ej.

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 7

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är slutet av kapitlet "Sir William Crookes gör överraskande experiment":

Mr Crookes fick bevittna vidunderliga saker tillsammans med Home. Så t.ex. såg han honom *fullständigt lyfta sig över golvet* vid olika tillfällen, där det varje gång var lätt att kontrollera förhållandet.

Mr Home har f.ö. lyft sig själv vid en massa tillfällen och inför en mängd olika vittnen. Det mest berömda fallet är då han *svävade ut genom ett fönster och kom in genom ett annat*. Den händelsen är bevittnad av *greve Dunraven, lord Lindsay* och *kapten C. Wynne* och ägde rum 14 juli 1874. Crookes säger om dessa intressanta fenomen: "Att förkasta dessa uppenbara manifestationer skulle vara detsamma som att förkasta varje mänskligt vittnesbörd av vad slag detta än vore. Ty i hela den heliga eller profana historien finns intet faktum, som stöder sig på säkrare bevis."

Crookes ansåg sig ha kommit på spåren en ny kraft, som han kallade *den psykiska kraften*, och ville med den benämningen poängtera, att det inte var fråga om "nervenergi" eller dylikt. Varje människa är mer eller mindre i besittning av psykisk kraft. Men i särskilt hög grad är detta fallet med medierna. Då dessa efter utförda och framgångsrika experiment ofta befinna sig nästan i vanmakt, antog Crookes, att den psykiska kraften har ett intimt samband med livsprocessen.

Som vi sett, blev Crookes ganska förhånad och beledd av samtiden. Man måste därför beundra hans mod att tränga tappert på för att se, vart vägen skulle leda. Vad *J. Arthur Hill* skrev om oppositionen mot Det Dialektiska Sällskapets kommittéberättelse, skulle nog kunna tillämpas även på motståndet mot Crookes:

"Huru tvärsäkra och talrika än skeptici förekomma i tidningarna", skriver han, "och varsomhelst eljest, där de ej bli utsatta för ett korsförhör, är det egendomligt att iaktta huru skygga som duvor de bli, när det gäller att inför ett sakkunnigt - även inför ett skeptiskt - forum redogöra för skälen till att de anse experimentens resultat vara beroende av taskspeleri eller felobservationer. Det visar sig att skeptici ifråga aldrig haft någon personlig erfarenhet av fenomenen eller - om de haft sådan - att de aldrig varit i stånd att tala om huru taskspeleriet utföres eller vari felobservationen ligger."

Faktum är, att de resultat, vartill de senaste årens forskning kommit, visat sig bestyrka mr Crookes erfarenheter. Framför allt de underbara ting, som *professor Crawford* i

Belfast lyckats utföra, och som visar huru litet vi i själva verket känna till både oss själva och naturen.

Pontus Wikner har rätt, när han säger: "Det finns ingenting övernaturligt. Förefaller någonting vara det, beror det endast därpå, att vi ej ännu känna till naturens alla lagar och former."

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 8

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är början av kapitlet "Sir William Crookes och "anden" Katie King".

Hade prof. Crookes nått uppseendeväckande resultat med mr Home, kan man lugnt säga, att de upplevelser han hade tillsammans med den materialiserade anden Katie King icke voro mindre underbara.

Katie King manifesterade sig i samband med ett medium, *miss Florence Cook*, en sextonårig flicka, som plötsligt blev ryktbar i London. Hennes föräldrar voro spiritister, och dottern visade sig vara ett av de rikast utrustade medier, som någonsin existerat. Materialisationer äro icke ovanliga. Redan tillsammans med mr Home hade Crookes bevittnat dylika.

"Under en seans", skriver han, "höjde sig vid full belysning en vackert formad hand på bordet och räckte mig en blomma. Detta upprepades tre gånger, varvid jag lätt kunde förvissa mig om att handen var verklig. Fenomenet skedde vid en seans hemma hos mig i full belysning och

medan mediets båda händer och fötter höllos fast av mig."

Händerna tycktes inte alltid vara fasta och riktigt levande. Flera gånger föreföllo de att vara "ett endast *delvis* förtätat dunstmoln". Stundom såg Crookes huru ett mindre föremål, t.ex. en penna eller en blomma, rörde sig hit och dit, varefter en lysande ånga bildades omkring den och så småningom förtätades dunstmolnet till en hand.

"Vid beröring förefaller handen stundom kall och död, vid andra tillfällen däremot tyckes den vara varm och levande, ja, den har gripit om min med samma fasta tag som en gammal vän skulle gjort. - -

Jag har hållit en av dessa händer kvar i mina så fast och säkert, att den inte skulle undslippa. Den gjorde å sin sida intet häftigt försök att komma loss, utan upplöstes som en dimma och försvann sålunda ur mitt fasta grepp."

Sådana "delvisa materialisationer" voro mycket vanliga. Men år 1872 började Florence Cook uppträda som medium och slog världen med häpnad. Ty under hennes seanser uppträdde den nyssnämne Katie King, den materialiserade anden av en ung hovdam, som levat på drottning Annas * tid och då burit namnet *Annie Morgan*.

Miss Cook avhöll en mängd seanser, men råkade i december 1873 ut för en obehaglig händelse. Hon blev nämligen "avslöjad". Fast detta avslöjande syntes inhölja hela mysteriet i ett ännu större dunkel.

Så här lyder en berättelse om händelsen:

Den 9 december 1873 hölls en seans hemma hos familjen Cook, där bl.a. earlen av Caithners och en mr W. Volckmann var närvarande. Även nu framträdde Katie och var som vanligt klädd i sin vida, svallande vita dräkt.

Mr. Volckmann satt i fyrtio minuter och observerade henne omsorgsfullt, granskande noga hennes gestalt, storlek, gester och tal och sedan han märkt, att den unga damen vid ett tillfälle gick på tå liksom om hon därmed ville göra sig längre, "blev han övertygad om att anden inte var någon annan än miss Cook själv." Han sprang därför fram och tog fast henne både i ena armen och i kläderna. Två av mediets vänner rusade ögonblickligen fram för att avstyra "ofoget". Gasen släcktes. Katie drog sig tillbaka till kabinettet, som ånyo öppnades efter nära fem minuter. Då låg miss Cook där, klädd som vanligt i sin svarta dräkt. - - -

* detta är troligen Anna av Österrike (1601-1666) (jag hejar på den teorin), eller så är det Anna av Storbritannien (1665-1717) eller Anna av Danmark (1574-1619) (min anm.)

Se i denna artikel följande ordbyte mellan en intervjuare och Katie King:

"Can you give us any idea under what reign you lived?"
"I left the body when I was twenty-one years old, and I lived in the latter part of the reign of Charles I., during

the Commonwealth, and to the early part of the reign of Charles II. I remember the high peaked hats of the Commonwealth and the broad hats of Charles I. and II.; the short hair of the men, but Cromwell's was not short." "

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 9

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är början av kapitlet "Sir William Crookes och "anden" Katie King".

Mr Volckman förklarade sig emellertid vara övertygad om att den ande, som han grep, inte var någon annan än mediet själv, utklädd till Katie. I förbigående kan nämnas, att denne mr Volck-

(Florence Cook, sedermera mrs Corner, sir William Crookes ryktbara medium)

man hade tillhört det Dialektiska Sällskapets undersökningskommitté.

Miss Cook, som kände sig djupt upprörd över händelsen, vände sig till mr Crookes, vilken ju var känd för att just då syssla med sina undersökningar av hithörande fenomen. Hon anhöll nu att han ville taga saken om hand och undersöka de i samband med henne uppträdande fenomenen. Hon å sin sida förklarade sig vilja underkasta sig vilka kontrollåtgärder som helst. Hon hade endast ett syfte: att bli rehabiliterad och fri från den beskyllning för bedrägeri, som vidlådde henne.

Crookes åtog sig saken.

Det låg nära till hands att påstå, att "anden", d.v.s. Katie King, inte var någon annan än mediet självt, d.v.s. Florence Cook. Det påståendet gjordes också och därför gick Crookes ansträngningar ut på att konstatera den *samtidiga* tillvaron av både medium och "ande".

Tillsammans med Cromwell Varley, fysikern och telegrafexperten, redan omnämnd såsom medlem av Dialektiska Sällskapet, gjorde Crookes ett experiment, som gick ut på att genom en elektrisk säkerhetsanordning kontrollera varje mediets rörelse. Experimentet ägde rum hemma hos mr *J.E. Luxmore* och leddes av mr Varley. I dörröppningen mellan två rum hängdes ett tjockt draperi för att utestänga ljuset från det bortre rummet, som skulle tjänstgöra som kabinett. Dörrarna i kabinettet stängdes och hela rummet blev noga undersökt, innan seansen tog sin början.

Miss Cook vilade i en länsstol i mörkrummet och underkastades här en mycket egendomlig behandling. Mr Varley, som var specialist på det eletriska området, hade bestämt sig för att uppdaga om miss Cook och Katie voro identiska genom ett både sinnrikt och - som det förefaller - pålitligt arrangemang. Detaljerna äro troligen ointressanta för den, som ej är specialist i elektricitet, men tanken var denna: En ström från två Daniells' element fick passera genom mediets kropp. Ledningstrådarna räckte ut i det ljusa rummet, där i strömkretsen var insatt en mätare, som visade varje avvikelse i motståndet, varav man ögonblickligen kunde se, om miss Cook gjorde någon rörelse inne i mörkrummet.

Katie visade sig och mr Varley, som skrivit en berättelse över seansen, fann att hon hade en slående likhet med miss Cook.

Han framhöll också detta för Katie, som svarade: "Ja, ja!"

Mr Varley gav mycket noga akt på, om Katie skulle göra några rörelser med händerna eller armarna. I så fall - och om hon

FIG. 49. PHANTASMAL PORTRAIT OF KATIE KING.

(Anden KATIE KING, som förklarade sig i en föregående inkarnation varit hovdam på drottning Annas tid. (Efter fotografi)

vore miss Cook! - borde hans apparat omedelbart giva utslag. Vid ett tillfälle, när hon öppnade och slöt handen, liksom när hon skrev, visade emellertid mätaren icke någon förändring.

"Mot slutet av seansen", fortsätter mr Varley, "minskade man belysningen i rummet och Katie tillät mig att nalkas henne, jag fick t.o.m. taga hennes hand. Den var lång, ganska kall och fuktig. En eller två minuter senare lät Katie mig gå in i kabinettet för att väcka miss Cook ur hennes trance. Jag fann henne nedsjunken i sin länsstol i djup medvetslöshet. Hennes huvud hade fallit ned mot den vänstra skuldran, och högra handen hängde ned. Hennes hand var liten, varm och torr. Icke kall, lång och fuktig som Katies."

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 10

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är början av kapitlet "Sir William Crookes och "anden" Katie King".

Därefter följer en tabell, där varje mätarens rörelse antecknats. I sina anmärkningar härtill säger mr Varley:

"Kl. 7,36 visade Katie armen och handen. (Observera, att ledningstrådarna voro fastgjorda vid mediets handlovar. Därför hade det sin betydelse att aktgiva på händernas och armarnas rörelser.) Galvanometern föll då från 152 till 135. Mediet måste ha rört sig häftigt. Samtidigt visade Katie bägge armarna och rörde sig fritt omkring. Detta såg mycket misstänkt ut. Men kl. 7,39 rörde Katie åter händerna fritt och vidrörde bl.a. nu Crookes huvud.

"Anden" KATIE KING fotograferad.

Galvanometern stod nu hela tiden stadigt på siffran 155. Variationen var allra högst ett streck på skalan. Detta faktum jagade bort det tvivel, som nyss insmugit sig. Kl. 7,41 sträckte Katie ut armen i sin fulla längd och begärde papper och penna. Hon började nu skriva och befann sig mitt framför alla de närvarande. Jag iakttog noggrant galvanometern hela tiden medan hon skrev, men den stod

alldeles stilla. *Ett utmärkt bevis!* - Katie rörde därefter på min begäran händerna, hon öppnade och slöt dem o.s.v., men galvanometern förblev hela tiden orörlig. Hade det varit miss Cooks händer, som rört sig på det sättet, skulle utslaget ha blivit åtminstone tio delstreck. Under tiden hörde vi alla tydligt, hur miss Cook stönade inne i mörkrummet liksom en människa, som har oroliga drömmar."

Så långt Varley. Hans experiment anses av många som ett oemotsägligt bevis för att Katie och miss Cook voro två skilda personer.

Det inses lätt, att antingen var Katie och miss Cook en och samma person, eller också var Katie en medhjälperska. En tredje möjlighet var ju, att Katie verkligen var den hon utgav sig vara, d.v.s. Annie Morgan, hovdamen från drottning Annas tid. Men för att den saken skulle vara sannolik, måste de två första möjligheterna visas vara "omöjliga".

Själv var Crookes övertygad om att Katie och Florence voro två olika personer. Och man tycker att han borde känna till den saken. Han umgicks med bägge i två års tid och hade goda tillfällen att övertyga sig. Men att själv hysa en övertygelse och att sedan göra andra delaktiga av samma övertygelse äro skilda saker. Det fick Crookes känna av.

(Utdraget ur boken slut, fortsättning följer)

Lars Larsens kommentar: Ett svar på frågan om Katie King var en medhjälperska: Det enda sättet på vilket detta

kunde ha gått till, är om det fanns en stor, gigantisk komplott eller konspiration (det hela blir som en tvättäkta konspirationsteori), där ett gäng männskor **för varje seans** lyckades smuggla medhjälperskan in i seansrummet utan att Crookes märkte det, och **detta under två långa år** (hur de varje gång fick veta precis när och var seansen skulle hållas, är en annan femma). För detta skulle de troligen ha behövt en lönndörr, ty troligen låste William Crookes dörren till seansrummet för varje seans, och dessutom skulle de som satt på seansen ha märkt att medhjälperskan kom in genom rummets vanliga dörr, om de hade smugglat in henne genom den. Så, kunde det ha funnits en lönndörr? Kanske hade det gigantiska bedrägeriet gått, om huset varje gång varit Florence Cooks familjs hus. Men nu var det William Crookes hus för det mesta, där seanserna tog plats. Och William Crookes visste nog bäst själv om det fanns lönndörrar i hans hus, och om det hade funnits ett sånt i seansrummet, hade han nog låst den dörren också.

Så, konklusionen är att teori två, den om medhjälperskan, är ytterst, ytterst osannolik, lika osannolik som teorin om att Florence Cook och Katie King vore samma person, och den låter som en fullfjädrad konspirationsteori, och att vi därför står kvar enbart med teori tre, den som är den mest uppenbara tolkningen av vårt dokumentära material: att anden var äkta.

Teori två förklarar heller inte det faktum att Katie King sågs uppenbara sig också enbart delvis materialiserad och även sågs dematerialisera sig, dokumenterad på denna

blogg, i bl.a. detta utdrag från en gammal bok från händelsernas tid, av poeten Epes Sargent, också han ett vittne.

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 11

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är början av kapitlet "Sir William Crookes och "anden" Katie King".

År 1874 höll han en del seanser för att komma i tillfälle fotografera Katie. Seanserna försiggingo hemma hos honom vid elektriskt ljus, och fem kameror voro uppställda för att vid tillfälle samtidigt träda i aktion. Så här berättar prof Crookes:

"Vid de fotografiska seanserna höljde Katie en sjal över mediets huvud för att hindra att det skarpa ljuset skulle falla i hennes ansikte. Jag drog en gång bort draperiet, då Katie stod framför det, och det var för oss sju eller åtta på en gång närvarande personer en vanlig syn att se miss Cook och Katie samtidigt i full elektrisk belysning. Dock sågo vi vid dessa tillfällen ej mediets ansikte - på grund av sjalen - men vi sågo händerna och fötterna, vi sågo, hur det reagerade emot det starka ljuset genom rörelser, som vittnade om en obehaglig förnimmelse och vi hörde

dess suckar och stönanden. Jag har en fotografi av bägge, men Katie beginner sig framför mediets huvud.

Men ej heller detta är avgörande. Mr Frank Podmore framkastar en förmodan, att det Crookes och hans vänner i verkligheten sågo, var förutom Katies gestalt ingenting annat än en "docka" med en sjal kring "huvudet" och ett par skor och någonting, som liknade händer. Skorna beredde ingen svårighet, då Katie oftast uppträdde utan sådana. Detta antagande skulle vara ganska övertygande, om han samtidigt kunde förklara, varifrån "dockan" kom eller vart den sedan tog vägen. Hur som helst, det blir - synes det - tillintetgjort inför de erfarenheter, som Crookes gjorde längre fram.

Crookes har flera fotografier dels av Katie ensam, dels av henne och sig själv. En gång lät han Florence Cook kläda sig på alldeles samma sätt som Katie (alltså i vit, urringad, "svallande" dräkt och en slöja draperad om huvudet), varefter de placerade sig alldeles likadant som på ett fotografi, som föreställde honom själv och Katie. Fotografierna togs vid samma belysning och i övrigt under alldeles samma yttre förhållanden. När de båda porträtten lades över varandra, voro bilderna av Crookes kongruenta, men Katie visar sig vara ett halvt huvud högre än miss Cook. Även i fråga om ansiktets bredd röja många fotografier en betydligt skillnad emellan Katie och miss Cook. "Jag är absolut övertygad om, att miss Cook och Katie äro två skilda individer, var det kroppsliga beträffar. Miss Cook har flera små fläckar i ansiktet. Dem finner man ej hos Katie. Miss Cooks hår är mörkbrunt, nästan svart. En lock av Katie, som jag just nu har liggande

framför mig och som jag fick lov att klippa av hennes rika hår, vilket jag undersökte ända in till huvudsvålen för att övertyga mig om att det var verkligt och ej löst, är ljust kastanjebrunt."

Frank Podmore är fortfarande skeptisk och skriver: "Ej heller utgöra fotografierna - av vilka jag tack vare mr Crookes tillmötesgående fått taga del av några stycken - något bestyrkande därav (att miss Cook och Katie voro olika personer!). Även bland de troende hade man iakttagit, att Katies utseende ganska betydligt varierade vid olika tillfällen. Vid många seanser liknade hon mediet. Detta är utan all fråga fallet på fotografierna. Sida vid sida med Katie har sir W. Crookes placerat några fotografier av miss Cook, tagna vid samma tid och under om möjligt samma omständigheter. Likheten dem emellan är omisskännlig. Ej heller är det möjligt att konstatera någon verklig olikhet i gestalten. Andens - som det tyckes - bredare ansikte kan lätt förklaras därav att miss Cook hade hängande lockar under det Katie hade sitt hår omsorgsfullt dolt under draperiet, som i de flesta fall gick ned ett stycke i pannan och föll ned vid sidorna i två tjocka veck liksom på en sfinx. - *Ett* kännetecken skulle ha varit avgörande: miss Cook hade hål i öronen för öronringar. Hade man konstaterat, att Katies öron icke voro genomborrade, hade saken varit klar. Men det breda draperiet dolde på ett verksamt sätt både hår och öron hos Katie."

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 12

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är början av kapitlet "Sir William Crookes och "anden" Katie King".

Det avgörande vittnesbördet om att "anden" och mediet existerade samtidigt, erhölls slutligen. Om en seans den 27 mars skriver nämligen mr Crookes:

"Katie var hos oss i rummet under nära två timmar, hon samtalade familjärt med de närvarande och tog vid flera tillfällen min arm, när hon gick omkring...Katie sade nu, att hon trodde hon skulle vara i stånd att visa sig själv och mediet samtidigt. Jag skruvade ned gasen och kom sedan med min fosforlampa in i det rum, som nu begagnades som kabinett. Dessförinnan hade jag vidtalat en vän, som var skicklig stenograf, att skriva ner varje iakttagelse som jag gjorde i kabinettet, emedan jag väl visste, vilken vikt de första intrycken äga och då jag ej ville belasta minnet med mera än som var alldeles nödvändigt. Hans anteckningar ligga just nu framför mig.

Jag gick försiktigt in i rummet; där var mörkt, och jag måste trevande söka efter miss Cook. Jag fann henne hopkrupen vid dörren.

Jag föll på knä, släppte in luft i lampan och i dess sken såg jag den unga flickan, klädd i svart sammetsklädning, som hon varit förut under kvällen. Hon var av utseendet att döma fullständigt medvetslös. Hon rörde sig ej, när jag tog hennes hand och höll lampan mitt framför hennes ansikte. Hon fortfor att andas lugnt. Jag lyfte lampan och såg Katie stå alldeles bredvid miss Cook. Hon var klädd i sin vita, svallande dräkt som hon hade burit förut under kvällen. Medan jag höll en av miss Cooks händer i mina, förde jag lampan upp och ned och belyste Katies hela figur för att övertyga mig om att det verkligen var den Katie jag såg, som jag haft i mina armar för några minuter sedan och inte en fantasibild av en sjuk hjärna. Hon sade ingenting, men nickade mot mig och log. Tre gånger undersökte jag den hopkrupna miss Cook framför mig för att vara säker på att den hand, jag höll i min, tillhörde en levande kvinna, och tre gånger vände jag lampan mot Katie och granskade henne med skrupulös noggrannhet, till dess det inte längre fanns rum för något tvivel att det verkligen var hon i påtaglig verklighet.

Slutligen gjorde miss Cook en rörelse, och Katie gav mig tecken att avlägsna mig. Jag drog mig undan till en annan del av kabinettet, och såg då icke längre Katie, men jag lämnade inte rummet, förrän miss Cook vaknat och två av de närvarande kommit in med ljus.

Innan jag slutar denna artikel, vill jag nämna några olikheter, som jag funnit mellan miss Cook och Katie. Katies längd är växlande. Hemma hos mig har jag sett henne vara sex tum längre än miss Cook. I går afton, då hon var barfota och icke stod på tå, var hon 4 1/3 tum längre än miss Cook. I går afton var Katie barhalsad och hade då en för både syn och känsel fullkomligt slät och mjuk hud, medan miss Cook på halsen har ett ärr, som under liknande omständigheter tydligt synes och kännes skrovligt. Katie har icke genomborrade örsnibbar, varemot miss Cooks är mera brunaktig. Katies fingrar äro också längre än miss Cooks, liksom hennes ansikte är mera avlångt. I sättet att uttrycka sig råder också utpräglade olikheter.

Man bör lägga märke till mr Crookes konstaterande av olikheterna mellan Katie och miss Cook beträffande dels ärret på halsen, dels hålen i örsnibbarna. De äro bägge avgörande för frågan om mediet och "anden" voro skilda personer eller ej. *De voro skilda personer*. Därom kan numera intet tvivel råda. Ej ens den mycket skeptiske Frank Podmore kan göra någon annan invändning än att Katie möjligen kunde vara en av miss Cooks systrar eller någon annan släktning eller bekant. *Ty seansen försiggick hemma hos miss Cooks familj*. Mörkrummet var miss Cooks sängkammare. Man bör dock ej glömma, att seanserna ofta försiggingo hemma hos mr Crookes!

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 13

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är början av kapitlet "Sir William Crookes och "anden" Katie King".

För övrigt beskriver mr Crookes Katie på följande sätt:

"Fotografien är lika oförmögen att måla den fulländade skönheten hos Katies ansikte som ord är ur stånd att beskriva behaget i hennes sätt. Fotografien kan, det är sant, giva en bild av hennes hållning, men huru skulle den kunna återge den glänsande renheten i hennes hy eller det oupphörligt växlande uttrycket i hennes så rörliga drag, än beslöjade av vemod, då hon berättar något bittert minne ur sitt förflutna liv, än leende med en ung flickas hela oskuld, då hon samlat mina barn omkring sig och roar dem med att berätta episoder ur sina äventyr i Indien."

(Katie King, efter en tavla av Gabriel Max)

Historien om Katie King är verkligen underbar. Var hon en ande, som vid vissa tillfällen materialiserades? Eller var det hela endast en i stort iscensatt svindel? Mr Crookes förnekar energiskt bedrägeri-hypotesen. Han berättar att han alltid var på sin vakt emot allt fusk. Miss Cook lät

villigt underkasta sig alla åtgärder, som vidtogs för att undanröja tvivlen på fenomenens verklighet.

"Hon talar öppenhjärtligt, utan omsvep och rakt på sak och jag har aldrig sett något, som på minsta sätt liknat en önskan att bedraga mig. I själva verket tror jag inte heller, att hon skulle kunnat genomföra ett bedrägeri, även om hon velat det. Vad det beträffar, att hon skulle varit i stånd till att utfundera och under tre års tid med fullständig framgång genomföra ett så gigantiskt bedrägeri, att hon under hela denna tid underkastat sig alla förbehåll och villkor, som man fordrat av henne, att man när som helst granskat henne, vare sig före eller efter seansen, att hon haft större framgång hemma hos mig än hos sina föräldrar, enär hon visste, att hon kom till mig enkom för att underkasta sig stränga vetenskapliga experiment, med ett ord, skulle Katie King från de tre senaste åren kunna vara resultatet av ett bedrägeri, då skulle en dylik föreställning vara att begå ännu större våld på förnuftet och det sunda omdömet än att tro på företeelsens verklighet."

Nära tjugo år senare (1889) skrev mr Crookes i samband med anteckningarna över sina experiment:

"De utgöra åtminstone noggranna berättelser rörande fakta, dem jag alltjämt anser vara av den största vikt för vetenskapen. Deras offentliggörande bör i alla fall visa att jag ej ändrat mening, att jag efter lidelsefri prövning av dessa anteckningar, som jag gjorde för snart tjugu år sedan, ej har funnit någonting däri, som jag vill ändra eller taga tillbaka. Jag har ej funnit några svaga punkter i de utförda experimenten, ej heller i den slutsats, vartill deras

resultat ledde mig." (Denna slutsats var *den psykiska kraften*.)

Lars Larsens kommentar: Ett ytterligare svar på frågan om Katie King var en medhjälperska till Florence Cook (tillägg till min kommentar i detta blogginlägg): Begrunda grundligt det faktum att Katie King visade sig under tre långa år (jag får det att bli två år när jag undersökt saken, men Crookes måste ju veta detta bäst själv, att det var just tre år och inte två). Jag har i en tidigare kommentar uteslutit "lönndörrs-hypotesen", eftersom seanserna ofta hölls hos William Crookes, som, om det hade funnits lönndörrar i hans hus, troligen hade låst dessa dörrar innan seanserna. Nu återstår bara hypotesen om att Katie King vore en medhjälperska som lyckats komma in genom rummens vanliga dörr i hela tre år. Det betyder att Crookes under hela tre år hade missat den viktigaste kontrollåtgärden, att låsa dörren till rummet där seansen hölls. Hur sannolikt är detta egentligen? Särskilt då bokens författare Björke säger att "*Han (Crookes) berättar att han alltid var på sin vakt emot allt fusk. Miss Cook lät villigt underkasta sig alla åtgärder, som vidtogs för att undanröja tvivlen på fenomenens verklighet."*. Crookes säger vidare "*att hon (Cook) under hela denna tid underkastat sig alla förbehåll och villkor, som man fordrat av henne*". Hur kan han då ha missat det viktigaste villkoret och förbehållet, det att få låsa dörren till rummet där seanserna hölls? Och hur kan Crookes ha undgått att märka att Katie King kom in i rummet genom den vanliga dörren, eller gick ut ur densamma när seansen var slut? Och det under hela tre långa år!!! Som ni ser, faller bedrägerihypotesen på sin egen absurditet, och kräver mera

"tro" än hypotesen att Katie King var en verkliga ande. Bedrägeri-hypotesen kräver verkligen en gigantisk sammansvärjning, lika stor eller större än den konspiration som måste till för att man kan hävda att jorden är platt (som vissa kristna idag tror, tro't eller ej) eller som måste till för att hävda att vi aldrig var på månen.

Spiken i kistan för bedrägerihypotesen, är **alla de andra materialisationsmedierna som funnits genom historien** och som finns idag, som lyckats materialisera andar. Människor som Eva Carriére (1886 -1943), Helen Duncan (1897 –1956) och David Thompson i vår tid (se hans hemsida här, och se vad advokaten Victor Zammit skriver om honom här). Att de också materialiserat andar, gör det plausibelt att också Florence Cook gjorde det.

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 14

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är början av kapitlet "Sir William Crookes och "anden" Katie King".

The Spiritualist för den 18 april 1879 innehåller en berättelse av en *mr Blackburn* om en intressant seans med Florence Cook. Mr Blackburn var en förmögen godsägare, som var varmt intresserad av spiritism och som åt miss Cook anslagit en ansenlig summa som brudgåva med förbehåll att hon vid sina seanser endast skulle taga emot av honom rekommenderade gäster. Han skriver i den nämnda artikeln:

Min sista materialisationsseans ägde rum den 31 mars hos herr Fletcher, Bloomsbury Square N:o 4 i närvaro av sex vittnen, som undertecknat sina namn. Pressen eller varje annan tvivlare stå de personligen till tjänst. Jag föranstaltade seansen i ett hus, varest en dylik sammankomst aldrig förut blivit hållen, och varken herr eller fru Fletcher visste på förhand, att vi skulle komma. Vi funno tillfälligtvis flera gäster närvarande, vilka gärna voro beredda att improvisera en seans. Ett kabinett inrättades medelst

förhängen i ett hörn av rummet. Vi skruvade något ned gasen, men dock ej mer än att vi tydligt kunde känna igen varandra. Därpå satte vi en stol i kabinettet, fröken Cook tog av sjal och hatt och satte sig i sin tätt åtsittande svarta sidenklänning på stolen. Vi placerade oss i en halvkrets framför förhänget. Efter ungefär tre minuter trädde Lillie (1), anden, i vit dräkt ut ur förhänget, synlig för oss alla. Jag sade: "Så hastigt du kom". Varpå hon svarade: "Ja, jag har redan väntat en stund. Det är en prövningsseans, som blir kort." Jag svarade: "Det är bra. Kom nu till mig!" Hon kom och fattade mina händer med orden: "Vilket bevis skall jag lämna?" Ansiktet var ingen mask. Dragen voro rörliga som hos en levande. Jag sade: "Jag skulle önska, att du tillät fru Fletcher gå in i kabinettet, under det att jag håller dig kvar här, för att bevisa, att mediet är kvar på sin plats." - "Hon kan gå." - Genast följde fru Fletcher rådet och sade: "Jag håller här mediet i hand och känner hennes huvud." Därpå kom fru Fletcher tillbaka och Lillie frågade mig: "Ni höll ju samtidigt mina händer. Är Ni nöjd nu?" - "Helt och hållet, men tillåt dock, att fru Fletcher nu tar min plats och jag går in i kabinettet." - "Var så god", blev svaret, och jag såg fru Fletcher hålla Lillies händer och tala till henne, under det att jag sträckte in min arm genom förhänget och kände mediets huvud. Därpå gick jag in i kabinettet, kände på mediets huvud och skuldror och såg samtidigt fru Fletcher och Lillie tala med varandra. Men i samma ögonblick blev min hand häftigt stött tillbaka från mediet med orden: "Rör mig icke!" - Jag vände tillbaka till min plats, varpå Lillie sade: "Nu måste jag gå. Jag hoppas Ni är tillfredsställd?" - varpå jag svarade: "Ja, det var en verklig

materialisation!" - Så småningom skruvade vi upp gaslågan, och vi undersökte alla kabinettet, men funno varken Lillie eller något vitt tyg, utan blott mediet, försänkt i letargi och vid uppvaknandet uttryckande den önskan, att vi haft en lycklig seans.

Vittnenas underskrift:

Generalmajor Maclean, 14 St. James Sq., London.
General Ridlout, New York, U.S.A.
Överste Morton, Boston, U.S.A.
Mr och mrs Fletcher, 4 Bloomsbury Place, London.

(1) Lillie var - jämte Katie King - en "ande", som materialiserades under Florence Cooks seanser.

Slut på utdraget.

Lars Larsens kommentar: Som förklaring till denna berättelse, duger inte hypotesen att Florence Cook och anden skulle vara samma person, ej heller "medhjälpare-hypotesen", att det a) skulle ha funnits en lönndörr, eller att b) en medhjälpare smugglats in genom huvuddörren till rummet. Angående a), lägg märke till följande mening i texten: "*Jag föranstaltade seansen i ett hus, varest en dylik sammankomst aldrig förut blivit hållen, och varken herr eller fru Fletcher visste på förhand, att vi skulle komma."* Angående b), lägg märke till följande mening i texten: "*Efter ungefär tre minuter trädde "Lillie (1), anden, i vit dräkt ut ur förhänget, synlig för oss alla."*

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 15

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är mitten av kapitlet "Sir William Crookes och "anden" Katie King":

Den sista seans, som mr Crookes höll tillsammans med Florence Cook, ägde rum den 21 maj 1874. Katie hade redan länge förkunnat, att hennes tid snart vore ute och att hon måste taga avsked av miss Cook. Detta skedde just vid ifrågavarande tillfälle. Mr Crookes skriver:

"Då tiden kom för Katie att taga avsked, bad jag henne, att hon skulle låta mig få vara med in i sista ögonblicket. Sedan hon kallat till sig och talat några ord med var och en av de närvarande, gav hon några anvisningar rörande framtida vård och skydd åt miss Cook. - Därefter bjöd Katie mig stiga in i kabinettet och gav mig löfte att vara kvar ända till slutet. Sedan draperiet dragits för, talade vi ännu några ord tillsammans, varefter hon gick tvärs över rummet till miss Cook, som låg medvetslös på golvet. Lutande sig över henne, rörde Katie vid henne och sade:

"Vakna, Florie, vakna! Jag måste lämna dig nu."

Miss Cook vaknade strax och bönföll under tårar att Katie måtte stanna ännu någon tid.

"Kära, jag kan icke. Mitt verk är fullbordat. Gud välsigne dig!"

Därefter samtalade Katie och Florence under flera minuter, tills slutligen miss Cooks tårar hindrade henne att längre fortsätta samtalet.

Jag gick då fram - i enlighet med Katies instruktioner - och tog hand om miss Cook, som sjunkit ned på golvet under högljutt snyftande. När jag sedan såg mig omkring, var Katie försvunnen."

Det är intressant att jämföra denna berättelse, som är nästan biblisk i framställningen, med det referat av samma seans, som finnes infört i *The Spiritualist* för den 29 maj 1874.

"Alltifrån början av miss Cooks egenskap av medium hade anden Katie King eller Annie Morgan, som producerat de flesta fysiska manifestationer, tillkännagivit, att hon icke skulle stanna mer än tre år hos sitt medium och att hon efter denna tids utgång måste säga farväl för alltid.

Denna period tog slut förliden torsdag, men innan Katie lämnade sitt medium, beviljade hon sina vänner ännu tre seanser.

Den sista av dessa ägde rum torsdagen 21 maj 1874. Bland de närvarande befann sig sir William Crookes.

Kl. 7,23 på aftonen förde sir William Crookes miss Cook in i det mörka kabinettet, där hon lade sig på golvet och stödde huvudet på en kudde. Kl. 7,28 talade Katie för första gången, och kl. 7,30 visade hon sig utanför förhänget och i hela sin gestalt. Hon var klädd i vitt med korta ärmar och barhalsad. Hon hade långt, guldskimrande, ljusbrunt hår, som föll i lockar ned på ömse sidor om huvudet och längs ryggen ända ned till midjan. Hon bar en lång vit slöja, som hon endast ett par gånger under seansen drog för sitt ansikte.

Mediet bar en ljusblå ylleklänning. Under nästan hela seansen stod Katie framför oss. Förhänget till kabinettet var undandraget och alla kunde tydligt se det sovande mediet, vars ansikte täcktes av en röd sjal till skydd mot ljuset. Katie talade om sin förestående bortgång och tog emot en bukett, som mr Topp medfört, ävensom några liljor, vilka sir William Crookes bjöd henne. Hon bad mr Topp lösa upp buketten och lägga blommorna framför henne på golvet. Hon satte sig därpå på turkiskt manér och bad oss alla slå oss ned på samma sätt omkring henne. Därpå delade hon ut blommorna och gav var och en en liten bukett, som hon band ihop med ett litet blått band.

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 16

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är slutet av kapitlet "Sir William Crookes och "anden" Katie King":

Hon (anden Katie King, min anm.) skrev också avskedsbrev till några av sina vänner och undertecknade dem: *Annie Owen Morgan* i det hon sade, att detta var det verkliga namn, hon bar under sitt jordeliv. Hon skrev likaledes ett brev till sitt medium och utvalde åt detta en rosenknopp såsom avskedsgåva. Katie tog därefter en sax, avklippte en lock av sitt hår och gav oss alla ett minne därav. Därefter tog hon sir William Crookes arm och gjorde en tur kring rummet, varunder hon tryckte de närvarandes händer. Katie satte sig åter, klippte av flera stycken av sin klänning och av sin slöja, vilka hon gav bort. Då stora hål syntes i hennes klänning, frågade man henne, medan hon satt mellan sir William Crookes och mr Topp, om hon, såsom hon vid föregående tillfällen gjort, kunde reparera skadorna. Hon höll då den avklippta delen i ljusskenet och slog ett slag på densamma, och ögonblickligen var denna del lika fullständig och hel som

förut. De som sutto i hennes närhet, undersökte och vidrörde tyget med hennes tillåtelse. De försäkrade, att det varken fanns hål eller söm eller påsydd lapp, där de förut sett stora hål med flera tums diameter.

Hon gav därefter sir William Crookes sina sista föreskrifter. Hon tycktes nu vara trött och tillade sorgset, att hennes kraft försvann, varpå hon förnyade sitt farväl på det hjärtligaste. De närvarande tackade henne för de underbara manifestationer, hon låtit dem bevittna.

Medan hon på sina vänner fäste en sista, allvarsam och tankfull blick, släppte hon ned förhänget, som dolde henne. Man hörde henne väcka mediet, som gråtande bad henne stanna. Men Katie sade till henne: "Min vän, jag kan inte. Min uppgift är fullbordad. Gud välsigne dig!" Och därpå hörde vi ljudet av en kyss. Mediet rörde sig därefter bland oss, fullständigt utmattad och djupt upprörd."

Den 7 januari 1880 blev Florence Cook ånyo gripen på bar gärning och beträdd med bedrägeri. Så hette det åtminstone i pressen, bland den stora allmänheten och de mera kallt tänkande vetenskapsmännen. Spiritisterna själva tillbakavisade emellertid med harm påståendet och även en del vetenskapsmän voro böjda för att icke anse saken utagerad med "avslöjandet". Här räcker kanske icke: *antingen - eller*, här finnes måhända en tredje möjlighet.

Saken har följande förlopp:

Florence Cook, som vid denna tid hade ingått äktenskap och numera hette mrs Corner, gav en seans, vid vilken närvoro två herrar *Georg Sitwell* och *Karl von Buch*. Mrs Corner hade fastgjorts vid en stol i kabinettet, där v. Buch varit sysselsatt i mera än en kvarts timma med att göra knoparna riktigt säkra. Men knappt hade han lämnat kabinettet, förrän det genom knackningar tillkännagavs, att han borde se till knoparna. När detta skedde, fann man mrs Corner befriad från de så omsorgsfullt tillknopade banden. v. Buch band henne ånyo och lämnade kabinettet. Snart inträdde "Katie" i sin välkända vita, svallande dräkt. Sitwell sprang fram, grep gestalten - och hade den medvetslösa mrs Corner i sina armar. En annan av de närvarande, mr Dawson Rogers, tog emot henne. Den vita dräkten var spårlöst försvunnen, och mrs Corner - som blott var iförd korsett och flanellunderkjol - vaknade så småningom ur sin medvetslöshet.

Lars Larsens kommentar: Vart försvann Katie King efter hennes sista framträdande? Det borde de som tror på andra förklaringshypoteser än andehypotesen, kunna förklara.

Historien om hålet i klänningen som blev hel igen på övernaturlig väg, rimmar också illa med förklaringshypoteserna om en medhjälperska eller att Katie King och Florence Cook var en och samma person, dvs. de enda alternativa förklaringarna som finns förutom den mest uppenbara, andeförklaringen.

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 17

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är slutet av kapitlet "Sir William Crookes och "anden" Katie King":

En annan version av det remarkabla avslöjandet återfinnes i *Frankfurter Zeitung* den 23 mars 1880. Först refereras mr Crookes undersökningar och tidningen fortsätter:

"Så utlåter sig Crookes efter treåriga forskningar. Men vad man bör tänka om denna "noggranna undersökning" visar oss den nyaste tilldragelse, som vi nu vilja berätta. Fröken Cook gifte sig och blev såsom fru Corner den mest inflytelserika medlemmen av *The Society of spiritualism*. Hon hade för avsikt att ej vidare uppträda som medium, men höll icke länge denna sin föresats. Snart uppträdde hon i stadens aristokratiska kretsar och frammanade åter andar. Så för en kort tid sedan inför Londonspiritisternas nationalassociation i deras egen lokal, 38 Great Russel Square. Ett stort antal åskådare voro försam-

lade. För att anden skulle kunna visa sig, fingo de förpliktiga sig att hålla varandra i händerna och så bilda en stor kedja, som ingen fick bryta. Salen hade fönster med djupa nischer och dessa voro genom tunga förhängen avskilda från rummet, så att mellan förhänget och fönstret det ännu var rymlig plats. Fru Corner, född Cook, lät med starka snören fastbinda sig på sidan om fönstret inne i en nisch. Sedan hon så fast som möjligt blivit bunden, befallde hon att släcka ut ljusen och blott låta ett av dem brinna, som utbredde ett svagt sken. Efter några minuters plågsam stillhet visade sig nu verkligen åter den andelika kvinnogestalten av Katie King med nakna fötter och böljande dräkt. Hon svävade in i salen, utefter åskadarraden, som ej fick släppa kedjan. Men - plötsligt - utan att någon anade det, bröto tvenne herrar kretsen, sir Georg Sitwell och herr von Buch. Den ene grep tag i uppenbarelsen och höll henne fast, under det den andre i samma ögonblick sprang in bakom fönsterförhänget och kom ut med fru Corners kläder, strumpor och skor. Det blev häftig rörelse bland den trogna spiritistskaran, ljusen tändes åter och fru Corner, mr Crookes berömda medium, stod full av blygsel i linnet inför de församlade herrarna och damerna, under det att de båda herrarna räckte henne de ur nischen tagna kläderna."

Denna berättelse tyckes vara sann, då den godtagits även av åtskilliga spiritisttidningar.

Följande berättelse - sedd i ljuset av de senaste decenniernas forskningsresultat - är av starkt intresse.

Greve d'Alain, utgivare av *Revue de la France moderne*, beskriver på följande sätt en seans, som ägde rum i Paris år 1900 med den bekanta mrs Corner, mera känd under sitt flicknamn Florence Cook, som medium. Det var alltså Crookes berömda medium! Till en början bör det kanske påpekas, att greve d'Alain är varken spiritist eller ockultist utan en fri och oberoende forskare.

Seansen ägde rum den 10 juli i en elegant våning i Champs Elysées. Omkring ett dussin personer voro närvarande, och mrs Corner, som var mycket enkelt klädd, tog plats i en stol bakom en gardin och blev med starka band och flera sigill säkert fastbunden vid sin stol. Rummet var upplyst av en lykta med röda glas och så ljust, att deltagarna kunde tydligt uppfatta allt som tilldrog sig. Greven tog plats i cirkeln så nära gardinen, att, då mediet föll i trance, kunde han höra hennes jämna andedrag. Efter 10 á 12 minuters väntan såg han gardinerna automatiskt dragas åt sidan och en sorts vit ånga, lik en sky, bildas i öppningen mellan dem, omkring tre fot framför den stol på vilken mediet fortfarande satt fastbunden. Därefter slötos gardinerna åter. "Mrs Corner var djupt insomnad", fortsätter greven, "och jag hörde hennes regelbundna andedrag på alldeles samma avstånd som förut. Den vita ångan tätnade emellertid och formade sig till en mänsklig gestalt. Dess huvud var betäckt av en gråvit turban, och en lång vit slöja föll från axlarna ned på golvet. Händerna höllos utsträckta och förde undan slöjan från ansiktet. Jag kunde tydligt urskilja dragen, vilka inte hade den ringaste likhet med mrs Corners. Uppenbarelsen var mer än sex fot lång, ständigt tysta, och allas ögon voro riktade mot den spöklika varelsen. Det enda ljud, som förnams, var

mediets regelbundna andhämtning. Efter ett par minuter frångrogos gardinerna automatiskt, fantomet försvann genom öppningen och gardinerna slöto sig åter. - Tio minuter senare upprepades samma fenomen och varade lika länge som förra gången.

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 18

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är slutet av kapitlet "Sir William Crookes och "anden" Katie King":

(detta stycke kan med fördel läsas medan man lyssnar till isländskan Björks otroligt vackra sång "Tabula Rasa" på youtube, här)

Sedan mediet med största varsamhet hade väckts, iakttogs att hon badade i svett och att hennes puls slog hastigt. Hon kände sig mycket trött och bad, att man skulle föra henne ut i friska luften. Hon visste ingenting om vad som hade tilldragit sig medan hon befann sig i trance, och det dröjde ett par minuter innan hon kunde tala obehindrat. Alla band, med vilka hon blivit bunden vid stolen, voro orörda och alla sigill obrutna.

Greve d'Alain slutar sin artikel sålunda: "Jag har endast relaterat fakta, exakta, oemotsägliga fakta, vilka jag sett med mina egna ögon. Det finns personer, som påstå, att

sådana fenomen, som ovan beskrivits, endast finnas till i hysteriska eller hypnotiserade kvinnors inbillning, andra mena, att det endast är ett fräckt bedrägeri, verkningar av ett osynligt maskineri, som duperar lättroget och enfaldigt folk. De första vill jag helt enkelt svara, att jag gudskelov varken är hysterisk eller mottaglig för suggestion, att jag är i besittning av mina förståndsmöjligheter, att jag tydligt sett de fenomen frambringas, vilka jag ovan beskrivit, och att jag sett dem upprepas vid två tillfällen. De andra vill jag svara, att vid en seans, där jag var närvarande, liksom vid alla som ägt rum i denna salong, voro bedrägeri och svek moraliskt och materiellt omöjliga: moraliskt, emedan de som anordnat dessa seanser äro personer, höjda över all misstanke och emedan de icke tillhöra den sortens folk, som lätt låta bedraga sig; materiellt, emedan alla anordningar, beträffande rum, draperier, stolen och sättet, varpå mediet placerats, absolut förhindrade någon som helst möjlighet för henne att röra sig, utan att det skulle ha observerats, och att kontrollen var oavbrutet utövad av personer, som besjälades av en enda tanke - att vaka över att experimentet gick ärligt och ordentligt till."

Huruvida Katie King var verklig eller ej kan ej nu avgöras. Frågan måste lämnas obesvarad. Fastslaget kan genom mr Crookes experiment anses vara, att Katie och mediet voro skilda personer. Crookes hade ju hållit mediet i handen och övertygat sig om hennes identitet i närvaro av Katie, som han upprepade gånger undersökte i fosforlampans ljus. F.ö. hade han vid en efterföljande seans varit närvarande vid ett samtal emellan miss Cook och Katie. Mr Crookes var en noggrann forskare och på hans ord har man intet som helst skäl att tvivla. Man bör

observera, att mr Crookes var intet gammalt förtorkat intellekt, han var i sin krafts blomstringsperiod, och ännu flera år efteråt utgav han sin "*Strålande materia*" (Radiant matter), vilken - som Nordisk Familjebok säger - "genom de glänsande däri beskrivna försöken och genom sin originalitet väckte ofantligt uppseende". Finge man förklara "avslöjandet" såsom en s.k. halvmaterialisation eller någon sorts psykisk exkursion, då vore hela saken utagerad. Ur problemsynpunkt åtminstone. Men nu kommer något, varpå alltihop hänger upp sig. Varför var mediet vid avslöjandet endast ifört korsett och underkjol? Hade hon även klätt av sig i sömnen? Vidare, är det riktigt säkert att de vita kläderna som Katie bar, verkligen spårlöst försvunno, när mr Sitwell fångade anden-mediet i sina armar? Det är också en mörk punkt. Utan klarhet i dessa två frågor kommer man inte till någon bestämd åsikt. Saken förblir ett mysterium.

Lars Larsens kommentar: Du kanske undrar varför jag, som kristen, är intresserad av spiritismen, en icke-kristen religion, en New Age-religion, men jag är intresserad av alla religioner, därför att **Gud och Jesus är med i alla sammanhang**, är allestädesnärvarande, och verkar i alla religioner. Att se Hens verkande i dessa sammanhang, är trosstyrkande. Också här gäller de paulinska reglerna att "allt är rent för den rene" och "pröva allt och behåll det goda".

Men annars: vill Gud verkligen att vi ska vara utan **den oerhörda bekräftelse av vår tro på en högre värld** som

spiritismens vetenskapliga bevis för den tillhandahåller? Vad är meningen med att förbjuda kunskap om spiritismen och parapsykologin? Här har vi alla tiders bästa tillfälle att **befästa vår tro på en högre värld,** djupt, djupt i vårt djupaste undermedvetna, så att vår tro håller i prövningens stund. Rädslan för parapsykologin spelar ateismen och Satan i händerna. Man behöver inte svälja allt spiritismen lär bara för att man undersöker dess bevis för det övernaturliga.

Då vetenskapen tog sig an det övernaturliga. Den store kemisten William Crookes' undersökningar av det paranormala. Del 19 (sista delen)

Utdrag från H. Björkes bok "Spiritismen och de nyaste psykiska fenomenen" 1922, början av boken. Följande är slutet av kapitlet "Sir William Crookes och "anden" Katie King":

Man bör dock med stor varsamhet bedöma s.k. avslöjanden. Det är en känd sak, att alla medier stundom fuska, medvetet eller omedvetet. En närmare utredning av det omedvetna bedrägeriet skulle vara av nöden. Ty under trance-tillståndet är mediet ytterligt emottagligt för impulser utifrån, för suggestion från de närvarande, och därför kan det hända, att skeptiska seansdeltagare, som äro övertygade om att mediet ovillkorligen fuskar, lätt kunna överföra en impuls att förfara bedrägligt till det i trance-tillståndet ytterligt emottagliga mediet.

Det kan kanske vara på sin plats att här framhålla, att mr Crookes själv inte gav sig ande-teorien i våld, vilket framgår av följande brev, som utgör svar på en förnäm rysk dams begäran om ett uttalande om möjligheten av ett liv efter döden.

"Att fastställa en avliden persons identitet har varit det huvudsakliga mål, som jag under de tre á fyra sista åren haft uppställt för mig, och jag har inte försummat ett enda gynnsamt tillfälle att komma till klarhet däri. Jag har haft nästan outtömliga tillfällen till dylik undersökning, kanske flera än någon annan man i Europa. Under hela denna tid har jag livligt önskat att erhålla just det bevis, som Ni åstundar - beviset för att de döda kunna återkomma och träda i förbindelse med oss. *Men jag har ännu inte en enda gång erhållit tilfredsställande bevis för att så är fallet.*

Jag har erhållit hundratals meddelanden, vilka uppgivits komma från avlidna vänner. Men så snart jag sökt erhålla bevis för att de verkligen voro de individer, som de utgivit sig för, har det slagit fel. Inte en enda har varit i stånd att besvara de frågor, som varit nödvändiga för att bevisa deras identitet. Hela problemet om ett tillkommande liv är för mig ett lika stort mysterium som förut. Det enda, jag är övertygad om, är detta, *att osynliga, intelligenta väsen existera, vilka föregiva sig vara de avlidnas andar;* men bevisen därför, som jag fordrar, har jag ännu aldrig fått, fastän jag är villig medgiva att flera av mina vänner verkligen förklarat sig ha erhållit dylika bevis och att jag själv flera gånger varit ganska nära samma övertygelse. - -

Innan vi avsluta detta kapitel om Katie King vilja vi citera några ord av *J. Arthur Hill* i *Spiritualism* (1918).

"Vilken än förklaringen är, icke duger den vanliga skeptiska invändningen, att hon (Katie) var mediet självt, in-

svept i vit musslin. Ej heller är här fråga om hallucinationer, ty Katie fotograferades mer än fyrtio gånger. Det faller sig svårt att tro, att hon haft en medhjälpare, som varit närvarande och försvunnit liksom Katie gjorde det. Men det är också svårt att tro på andeteorien. Så frågan förblir öppen. Sir William Crookes var övertygad om att Katie ej var en vanlig inkarnerad mänsklig varelse, och han har ofta framhållit att han ej funnit några skäl för att förändra sin åsikt. Han har också den största rätten att uttala sig, ty han var där och vi voro inte där."

Redaktör *Sigurd Trier*, en av de förnämsta förkämparna för spiritismen i Danmark, sammanträffade under ett besök i England år 1905 med sir William Crookes. Redaktör Trier frågade honom därvid, om han var spiritist, ty det hade varit strid därom i hans tidsskrift (Sandhedssögeren, Köpenhamn).

-Jag anser det av mindre vikt att kallas det eller det. Min avsikt är endast att *undersöka* fenomenen och se, vad som är sant och vad som är falskt.

-Men Ni är dock övertygad om att Katie King var en objektiv, verklig person, som blott *stundom* materialiserades?

-Ja.

-Tror Ni då, att hon kunde härröra från t.ex. mediets psyke?

-Ja, *kanske*. Det är *möjligt*. Hon sade att hon levde på Cromwells tid, men hon kunde icke berätta något om det tidevarvet. Däremot hade hon utmärkt bra reda på drottning Victorias tid (d.v.s. just tiden för experimenten). Hennes synkrets var inte större än mediets.

-Anser Ni alltså, att hon var en materialiserad ande?

-Det kan jag icke svara på då jag icke vet vad en ande är. En ande - det är något så svävande.

Man lägger märke till den reserverade tonen i sir Crookes svar. Han har icke givit sig andeteorien i våld (1). Han talar här uteslutande som *forskare*, som experimentator, som ej tager med i beräkningen de *inre* övertygelsegrunder, som alltid till slut befinnas vara de starkaste. När man läser den lilla intervjuen, erinrar man sig vad en annan stor forskare sagt om de spiritistiska fenomenen:

"Vi ha blott att konstatera fakta. Begripa dem kunna vi ej."

(1) Mot slutet av sin levnad anslöt Crookes sig definitivt till spiritismen

Lars Larsens kommentar: Ovanstående text demonstrerar med all tydlighet att William Crookes och många spiritister med honom inte var så okritiska och naiva som många ateister, naturalister och humanister tror.

Med tanke på frågan om folk har erhållit bevis för döda andars identitet, så skrev vår svenske författare Jan Fridegård i sin bok "Den dolda vägen. Ockulta upplevelser" (1978) att han på en seans fick kontakt med sin far, som samtalade med honom via en trumpet som flög fritt i luften. Han kände bakom trumpeten om det var någon som höll i den, men det fanns ingen där. Är inte detta bevis nog? **Fridegård kände ju igen hans fars röst och hans sätt att tala!** Detta är bara ett av många, många identitetsbevis jag läst om.